

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 684

van **GWENNY DE VROE**

datum: 8 april 2022

aan **ZUHAL DEMIR**

VLAAMS MINISTER VAN JUSTITIE EN HANDHAVING, OMGEVING, ENERGIE EN TOERISME

Microplastics - Gezondheidseffecten

Tijdens de gedachtewisseling in de commissie Leefmilieu over het onderzoek van de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM), de Universiteit Gent en de Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek (VITO) naar de verspreiding, effecten en risico's van microplastics in het Vlaamse oppervlaktewater van 28 oktober jl. gaf doctor Maaïke Vercauteren aan dat vooral huishoudelijk afvalwater en bandenslijtage de belangrijkste bronnen van microplastics in Vlaanderen zijn. Vercauteren benadrukte dat er enkel partikels tot 25 µm geanalyseerd konden worden. Wat kleiner is, de zogenaamde nanoplastics, konden toen nog niet gemonitord worden. Ze wees erop dat het wetenschappelijk onderzoek naar de effecten voor de menselijke gezondheid traag gaat en er nood is aan meer onderzoek. Het probleem daarbij is dat de kleinere deeltjes moeilijk te visualiseren en dus moeilijk te meten zijn. Meestal worden er wel effecten opgemerkt zoals irritaties en stress in de cellen, maar de effecten van langetermijnblootstelling of van relevante concentraties van plasticdeeltjes zijn nog niet bekend.

Op 24 maart jl. maakte de Vrije Universiteit Amsterdam bekend dat wetenschappers voor het eerst plasticdeeltjes in menselijk bloed gevonden hebben. In een studie vonden wetenschappers bij 17 van de 22 anonieme bloedstalen die ze onderzochten polymeren, de bouwstenen van plastics. PET werd het meest aangetroffen.

De precieze effecten zijn niet duidelijk, maar er wordt wel een verband gelegd met bepaalde aandoeningen. Zo worden er bijvoorbeeld meer plasticdeeltjes gevonden in de stoelgang van mensen die aan inflammatoire darmziekten lijden, dan bij gezonde proefpersonen. Het is duidelijk dat microplastics niet alleen wijdverspreid zijn in onze leefomgeving, maar nu ook in het menselijk lichaam.

1. Hoe reageert de minister op de studie over de verspreiding van plastics in het menselijk bloed?
2. In de eerder genoemde studie van VMM, Universiteit Gent en VITO werd er gekozen om twee bronnen waar microplastics aanwezig kunnen zijn, te onderzoeken: huishoudelijk afvalwater en bandenslijtage.

In welke mate wordt de impact van het industrieel afvalwater en zwerfvuil op de verspreiding van microplastics in Vlaanderen onderzocht?

3. In welke mate investeert de minister samen met de collega's van de Vlaamse Regering in het onderzoek naar de verspreiding van microplastics in de leefomgeving en het effect daarvan op de menselijke gezondheid?

4. De huidige technieken laten het momenteel nog niet toe microplastics uit water te verwijderen. De aanpak aan de bron blijft dan ook de meest effectieve preventiemaatregel. Het Europees agentschap voor chemische stoffen [ECHA](#) werkt momenteel aan een verbod op toegevoegde microplastics die niet biologisch afbreekbaar zijn. ECHA wil ze vanaf 2022 in zes jaar tijd stap voor stap verbieden in producten als cosmetica, wasmiddelen, verzorgings-, schoonmaak- en onderhoudsproducten, verf en lak, bouwmaterialen en tuinproducten.

Hoe staat de minister tegenover zo'n mogelijk Europees verbod en wat zou dit betekenen voor Vlaanderen?

5. Ook op het vlak van sensibilisering is er nog werk om de burgers aan te zetten om bijvoorbeeld te kiezen voor kledij geproduceerd met duurzamere materialen.

Op welke manier stimuleert het beleid design-to-recycle of design-to-reuse?

Deze vraag werd gesteld aan de ministers Zuhal Demir (684), Wouter Beke (498)

GECOÖRDINEERD ANTWOORD

op vraag nr. 684 van 8 april 2022

van **GWENNY DE VROE**

1. Ik heb kennis genomen van de recente studie omtrent detectie van microplastics in menselijk bloed. Reeds in 2019 werd door het departement Omgeving een adviesvraag aan het VITO gesteld in het kader van de referentietaken met betrekking tot de huidige kennis over humane blootstelling en gezondheidseffecten van microplastics. De onderzoekers slaagden erin om een analytische methode te ontwikkelen om het niveau van microplastic deeltjes in menselijk bloed vast te stellen. Dit is dan ook het eerste onderzoek dat aantoont dat plastic deeltjes in de menselijke bloedbaan terecht kunnen komen. Verder onderzoek naar een mogelijke accumulatie in het bloed, de omgevingsfactoren die bijdragen aan de interne blootstelling en de toxicologische en gezondheidseffecten die kunnen voortvloeien uit verschillende blootstellingsscenario's. In het licht van bovenvermelde recente studie en een andere studie waarin microplastics in longstalen van elf Engelse patiënten werden teruggevonden zal het team Omgeving en Gezondheid van het departement Omgeving aan het VITO een actualisatie van dit advies vragen, met specifieke aandacht voor humane blootstelling, gezondheidseffecten en niet-invasieve meettechnieken.
2. Er wordt door - of in opdracht van - de Vlaamse overheid momenteel geen verder onderzoek verricht naar de impact van het industrieel afvalwater en zwerfvuil op de verspreiding van microplastics in Vlaanderen. Zoals uit de studie blijkt en aangegeven werd tijdens de gedachtewisseling in het Vlaams Parlement, worden bijkomende, internationale inzichten naar de impact en verspreiding van microplastics verder opgevolgd. Daarnaast blijf ik zoals gezegd verder werk maken van de reeds toegepaste brongerichte preventieve (bijvoorbeeld vermijden van plastic spil) of remediërende (bijvoorbeeld opruiming plastic zwerfvuil door waterloopbeheerder) maatregelen.
3. Het topic microplastics zal geagendeerd worden in de kennishub Omgeving en Gezondheid waarbinnen gecoördineerd beleidsdomeinoverschrijdend onderzoek en monitoring rond chemische stoffen wordt opgenomen. In dit kader zal onder andere op basis van bovenvermelde adviesvraag en meest recente wetenschappelijke inzichten bekeken worden of het aangewezen is om onderzoek hieromtrent op te nemen in het kader van de vijfde cyclus van het Vlaams Humaan Biomonitoringprogramma, die dit najaar wordt opgestart (2022-2027).

In mei 2022 gaat het Horizon Europe co-funded public-public Partnership on the Assessment of Risks from Chemicals (PARC) van start. Binnen dit Partnership gaan 28 landen en 200 partners (nationale en Europese instituten verantwoordelijk voor risicobeoordeling en -management van chemische stoffen en volksgezondheid en onderzoeksinstellingen en universiteiten die deel uitmaken van nationale onderzoeksnetwerken) gedurende 7 jaar samenwerken aan beleidsondersteunend onderzoek en innovatie t.a.v. huidige en toekomstige uitdagingen op het vlak van risicobeoordeling van chemische stoffen, in lijn met European Green Deal's 'zero-pollution ambition for a toxic free environment' en de 'Chemicals Strategy for Sustainability Towards a Toxic-Free Environment (CSS)'. Vanuit Vlaanderen hebben Departement Omgeving, OVAM, VITO, PIH, UA Antwerpen, KU Leuven, UGent en U Hasselt zich aangesloten bij het PARC consortium. Belangrijke aandachtsgebieden binnen PARC zijn o.a. humane biomonitoring en milieumonitoring (incl. toepassing van innovatieve analysetools), innovatie in risicobeoordeling van chemische stoffen (met aandacht voor

modellering van blootstellingsroutes, geaggregeerde blootstelling, mengselblootstelling), early warning, safe and sustainable by design (SSbD) en FAIR (findable, accessible, interoperable, reusable) data. Microplastics maken deel uit van de stofgroepen die geprioriteerd zijn voor diverse activiteiten binnen PARC.

4. Een aanpak aan de bron, dus minder productie en verspreiding, is de beste preventie. Dat het ECHA begin 2019 hieromtrent een initiatief wilde nemen werd vanuit ons land van meet af aan aangemoedigd in het licht van de belangrijke milieuproblemen toegeschreven aan dergelijke microplastics, (zie de interventies vanuit het BE Comité REACH (BCR) dat de bevoegde nationale instantie hiertoe is zoals bepaald in het REACH-Samenwerkingsakkoord). Wel was duidelijk dat niet alle toepassingen van dergelijke microplastics in producten in dezelfde mate kunnen vrijkomen uit die producten, en dus niet in dezelfde mate bijdragen aan de aangehaalde waterverontreiniging (zie bijvoorbeeld de toepassing in verven). Door ons land werd wel opgemerkt dat er erg voorzichtig moet worden omgesprongen met eventuele afwijkingen van een verbod op dergelijke microplastics bijvoorbeeld om redenen van oplosbaarheid en bio-afbreekbaarheid. De criteria waaraan ze daartoe dienen te beantwoorden dienen volgens ons land alvast heel duidelijk omschreven en afdwingbaar te zijn, en zouden er met name moeten toe leiden dat bijvoorbeeld alleen de meest oplosbare stoffen van een verbod uitgesloten zijn.

Een eerste voorstel rond deze restrictie zou later dit jaar worden uitgebracht op Europees niveau.

Los van het initiatief in het kader van de REACH-Verordening dat de intentioneel toegevoegde microplastics viseert, is er ook een initiatief van de Europese Commissie dat ervoor moet zorgen dat minder microplastics onbedoeld in het milieu terechtkomen. Daarbij wordt vooral ingezet op etikettering, normering, certificering en regelgevende maatregelen voor de belangrijkste bronnen van deze plastics. Momenteel loopt er in dit verband een openbare raadpleging, waarna een voorstel van Verordening door de Commissie wordt beoogd tegen het vierde kwartaal van dit jaar (zie: https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12823-Vervuiling-door-microplastics-maatregelen-om-de-milieueffecten-te-verminderen_nl).

5. OVAM en Flanders DC ondersteunen designers, producenten, retailers en consumenten met de gratis online gids 'Close The Loop'. Voor elke schakel in de keten (grondstoffen, ontwerp, productie, verkoop, gebruik en einde leven) worden strategieën meegegeven die de omschakeling naar een circulaire bedrijfsvoering en dus een meer milieuverantwoord businessmodel en product kan versnellen. De laatste drie jaar volgden meer dan twintig Vlaamse modebedrijven een traject met experts om een aantal acties uit te rollen binnen hun bedrijf.

Close The Loop biedt de consument ook tips om duurzame keuzes te maken bij aankoop, maar ook voor het onderhoud van hun kleding, om zo de levensduur te verlengen.

Binnen de werkagenda maakindustrie bekijkt OVAM momenteel hoe ze via de leden van OEKO (Belgische vereniging voor onderzoek en expertise voor consumentenorganisatie) de consument kan bereiken over duurzame mode. Ook consuminderen, onderhoud van kleding en lange levensduur door hergebruik en upcycling zullen hier meegenomen worden. OVAM plant binnenkort ook extra in te zetten op communicatie over textiel.